

Szakértői vélemény
Budakeszi Város Szivárvány Óvoda
2092 Budakeszi Fő utca 268.
működésével kapcsolatos vizsgálatáról
a

Képviselő-testület 551/2014. (XI.27.) Kt.
határozata alapján

Készítette: Bertók Zoltánné
közoktatási szakértő

Szakterület: *tanügyigazgatás, szervezet és minőségfejlesztés, pedagógiai
értékelés*

Szakértői igazolvány száma: SZ021086

Tartalom

1. Bevezetés

2. A vizsgálat tapasztalatainak írásos összegzése

3. A működést szabályozó alapidokumentumok ellenőrzése

Szervezeti és Működési Szabályzat
Pedagógiai Program
Házirend
Szülői értekezletek jegyzőkönyvei
Szülőkkel történt levelezések

4. Szülőkkel történt interjú összegző tapasztalata

A vizsgálatot meghatározó irányadó jogszabályok:

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról

Rövidítések jegyzéke:

Nkt: 2011. évi CXCV. törvény nemzeti köznevelésről

Mükr.: 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet

Mt.: Munka Törvénykönyve

InfoTv.: 2011. évi CXII. törvény

Gyvtv.: 1997. évi XXXI. törvény

SzMSz: Szervezeti és Működési Szabályzat

Mellékletek

1. sz. melléklet: Meghívó a szülői fókuszcsoportos interjúra
2. sz. melléklet: A szülői értekezlet jegyzőkönyve
3. sz. melléklet: A szülők által átadott levelezés
4. sz. melléklet: Az óvodavezető által átadott dokumentumok jegyzéke és iratai
5. sz. melléklet: Az óvodavezető által átadott levelezés
6. sz. melléklet: A szülői fókuszcsoportos interjú jegyzőkönyve

Előzmény

Budakeszi Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 2014. november 27-én megtartott ülésén hozott 551/2014. (XI.27.) Kt. határozata alapján a Szivárvány Óvoda működésével kapcsolatban vizsgálatot indított.

A vizsgálat tárgya:

2014. 01.01.-től 2014. 11. 30.-ig terjedő időszakra vonatkozóan az intézmény és a szülők közötti kapcsolattartás, valamint a szülői panaszok kezelése.

A Képviselő-testület a vizsgálat lefolytatására bizottságot hozott létre:

- Ligetiné Komáromi Gabriella képviselő
- Czifra Zsuzsanna OKEB elnök
- Bertók Zoltánné a Pest Megyei Kormányhivatal által delegált közoktatási szakértő

A vizsgálat célja: annak megállapítása, hogy a fent megnevezett tárgyban a tanügyigazgatással kapcsolatos feladatok a jogszabályi előírásokhoz kapcsolódóan maradéktalanul érvényesültek-e az intézményben

A vizsgálatban használt módszerek, eszközök:

- intézménylátogatás,
- a jogi előírásoknak való megfeleltetés, dokumentumelemzés,
- interjú,
- fókuszcsoporthoz tartozó interjú a szülőkkel
- adatelemzés.

1. Bevezetés

A köznevelési feladatellátás csak akkor felel meg az elvárásoknak, ha érvényesülnek azok a jogszabályok, amelyek meghatározzák a közoktatás rendszerében működő intézmény tevékenységét. Az oktatási szereplők jogainak érvényesüléséhez nélkülözhetetlen, hogy az intézmények betartsák ezeket a garanciális jellegű jogszabályi rendelkezéseket. Kiemelkedő jelentőségű garanciális jellegű előírások az oktatási szereplők tájékoztatásával kapcsolatos rendelkezések. Álláspontom szerint érdemes kiemelt hangsúlyt fektetni az oktatási szereplők közötti hatékony információáramlásra, a rendszeres tájékoztatásra, mert ezzel számos konfliktus megelőzhető. A tájékoztatáshoz való jog az egyes oktatási szereplők jogai között általános elvként szerepel. A köznevelési törvényben foglaltak szerint a szülő joga különösen, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon. Ez a jog a szülői jogok között különleges szerepet játszik, valamennyi további joguk gyakorlásának biztosítója. Érdemi tájékoztatáson azt értjük, amelyből megállapítható a megkérdezett,

illetve az intézkedésre jogosult személy, szervezet véleménye, döntése, valamint annak indoka.

A tájékoztatás, kapcsolattartás rendjét, formáit részletesen az óvoda belső szabályzatának kell meghatározni. A tájékoztatás alapvetően megvalósulhat részben személyesen, részben pedig az óvoda honlapján illetve faliújságján történő rendszeres rögzítéssel. A rendszeres tájékoztatás elmulasztása jogsérelmet okozhat. A vizsgált témában a Szivárvány Óvoda tanügy-igazgatási tevékenységének ellenőrzésével a törvényes, szakszerű és jogszerű működés megvalósulását elemzem a fenntartó számára.

A feladat a vizsgált intézmény tekintetében a következő részelemeket tartalmazza

Vizsgálendő terület	Szükséges információ	A vizsgálat tartalma
<p>Az intézmény belső szabályozottsága, a működés alapvető dokumentumai Cél: Azon szabályzatok vizsgálatának az elvégzése, amelyek elkészítésére és kiadására a köznevelésről szóló törvény és az intézmények működésére vonatkozó egyéb jogszabályok rendelkezései alapján kerül sor. Az ellenőrzés során a szabályzatokban foglaltak jogszerűségének, a belső szabályzatok elfogadására előírt eljárási rendelkezések megtartásának vizsgálatára kerül sor. Az ellenőrzés részét képezi a szabályzatok tartalmi (anyagi jogi) vizsgálata A JELÖLT TÉMÁBAN, a különböző jogszabályoknak való megfelelése, valamint a felülvizsgálat rendje is.</p>	<p>Szervezeti és működési szabályzat és kötelező mellékletei (adatkezelési szabályzat, információs önrendelkezésről szóló szabályzat) és az eljárási rendelkezésének jogszerűségét bizonyító jegyzőkönyvek</p>	<p>A szabályzatban foglaltak jogszerűsége</p> <p>A belső szabályzatok tartalmának kialakítására rendelkező jogszabályok betartása, illetve elfogadásukra előírt eljárási rendelkezések jogszerűsége, továbbá nyilvánosság és hozzáférhetőség biztosítása, megfeleltetése a jogszabályoknak.</p>
	<p>Házirend és az eljárási rendelkezésének jogszerűségét bizonyító jegyzőkönyvek</p>	
	<p>A szülői értekezletek jegyzőkönyvei</p>	
	<p>Pedagógiai Program és az eljárási rendelkezésének jogszerűségét bizonyító jegyzőkönyvek</p>	
	<p>Jegyzőkönyvek Panaszkezelési szabályzat</p>	

2. A vizsgálat tapasztalatainak írásos összegzése

A Szivárvány Óvodára (2092 Budakeszi, Fő utca 268.) vonatkozó fenntartói megbízás alapján a következő összegző szakértői megállapításokat teszem:

1. A vizsgálat tartalmát érintő intézményi szabályzatok az óvodában rendelkezésre állnak.
2. A tájékoztatás és véleménynyilvánítás folyamatainak megoldását segítő belső szabályozások azonban hiányosak, néhol jogszabállyal ellentétes (szülőknek delegált egyetértési jog gyakorlása), ezért konfliktushelyzetet generálnak.
3. A szabályzatban megfogalmazott, szülőket érintő kodifikációs eljárások pontatlanok, nem tartalmazzák azok megvalósításának intézményi formáit, konkrét intézményi feladatait.
4. Az intézményi szintű Szülői Szervezeti Választmány szakértői véleményem szerint csak névlegesen működik, nincs tisztában a jogszabály által részükre delegált feladattal és jogokkal. Ezt a következtetést a szülői fórumon feltett kérdéseim alapján állapítottam meg.
5. Az intézmény nem értelmezi és nem is kezeli helyesen (erről a dokumentumok vizsgálata közben és a szülői fórumon is meggyőződtem) a Szülői Szervezet véleménynyilvánítási és véleményezési jog gyakorlását, e hatáskörében hozott határozatát. Fontos ez azért, mert minden óvodai döntéssel kapcsolatban - a törvény alapján- a szavazás eredményeképpen kialakított vélemény közérdekből nyilvános adat.
6. Az SzMSz szabályozza a Szülői Szervezet Választmányával való vezetői kapcsolattartást, azonban ellentétesen működik a gyakorlattal. Megjegyzem, a gyakorlatban működik helyesen, hiszen a vezető ilyen stratégiai feladatot nem ruházhat át más hatáskörébe.
7. Az intézmény szabályozza a dokumentumok nyilvánosságának biztosítását, azonban a szabályozásban saját maga által megfogalmazott feltételeknek nem felel meg. Szakértői véleményem szerint sikeresebb szabályozás lenne, ha a szülők által - minden nap az intézmény nyitvatartási idejében - hozzáférhető helyen biztosítaná a vezető ennek a garanciális jogszabályi feltételnek a teljesülését.
8. Tanügy-igazgatási szempontból a jegyzőkönyvek a szülői értekezletekről rendelkezésre állnak, azonban egyik sem tartalmazza a szabályozó dokumentumokról való tájékoztatási kötelezettséget (kivétel Házirend), továbbá – kevés kivétellel- a szülői hozzászólásokat sem tartalmazza.
9. A Házirend tartalmát ismertetik a szülőkkel (szülői fórum), annak megismertetéséről csoportonként aláírást gyűjtenek. Ez azonban további jogszabályi elvárással párosul (Műkr. 82. § (4) bek.) melynek ez idáig az intézmény nem tett eleget.
10. A szülői fórumon megállapítható volt, hogy a szülők általában – még a Kacsza Csoport Szülői Szervezete is - elégedettek a vezető szakmai irányító tevékenységével.
11. Az SzMSz-ben található panaszkezelési eljárás nem teszi lehetővé a közoktatási szereplők igényeinek magasabb szintű kielégítését- erről a fókuszcsoportos szülői megbeszélésen is meggyőződhettem.

Javasolt:

1. A Budakeszi Szivárvány Óvoda szabályozó dokumentumainak felülvizsgálata és a garanciális jellegű jogszabályi rendelkezések intézményi gyakorlatának minőségi kialakítása (a kodifikációs eljáráshoz minta mellékelve, fenntartói ellenőrzés).
2. A dokumentumok tartalmáról szóló érdemi tájékoztatás időpontja, formája, módja, felelőse (az eljárás rendje) jelenjen meg a szabályozó dokumentumokban, megvalósulásukról készüljön szabályszerű jegyzőkönyv, mely tartalmazza a szülői hozzászólásokat is.
3. A dokumentumok nyilvánosságának biztosítását gondolja újra az intézmény és tegye lehetővé a szülők számára a nyitva tartási idő alatt a teljes hozzáférést (javasolt minden csoport hirdetőtábláján).
4. A Házirend egy példányát a beiratkozó új szülők az első szülői értekezleten kapják kézbe.
5. Az SZMSZ hiányzó kötelező mellékletét az intézményvezető készítse el (a közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek intézésének szabályzatát).
6. A szülői panaszok gyors, tisztességes és érdemi kivizsgálására készüljön az intézményben panaszkezelési szabályzat (segítségképpen minta mellékelve).
7. A Szülői Szervezet Választmányának javasolt a szervezeti és működési szabályzat elkészítése annak érdekében, hogy jogaikat és kötelességeiket a garanciális jogszabályoknak megfelelően tudják gyakorolni (segítségképpen minta mellékelve).
8. Az intézmény Pedagógiai Programja, SZMSZ-e és Házirendje "Kapcsolatok" fejezetének újragondolása a gyermekek érdekeinek védelmére kialakított kapcsolati háló tekintetében (kinek, mikor, kihez kell fordulni), a szülők bevonása a folyamatba.
9. A feladatok ütemezésére készüljön az intézményben intézkedési terv, melynek megvalósítását ellenőrizze a fenntartó.
10. Az intézményvezető és a szülői szervezet is tartsa feladatának azt a kötelezettségét, hogy a köznevelési törvény az intézmény pedagógiai tevékenységét olyan folyamatként fogalmazza meg, amelynek középpontjában az érintettek közreműködése, kölcsönös tájékoztatása áll.

3. Az intézményi dokumentum vizsgálata során nyert tapasztalatok

A vizsgálat tartalmát érintő jogszabályi háttér

2011. évi CXCV. nemzeti köznevelési törvény

Nkt. 25.§ (4) (4)⁸⁵ *A köznevelési intézmény SZMSZ-ét, a nevelési-oktatási intézmény házirendjét nevelési-oktatási intézményben a nevelőtestület, az óvodaszék (szülői szervezet), véleményének kikérésével fogadja el. Az SZMSZ és a házirend azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges. Az SZMSZ és a házirend nyilvános.*

A dokumentumok nyilvánosságra hozásával, és az intézmény, tájékoztatási kötelezettségével, valamint a gyermekek adatainak kezelésével kapcsolatban a szülői szervezet véleményezési jog illeti meg (Nkt. 25. §)

Nkt. 70. § (1) A nevelőtestület a nevelési-oktatási intézmény legfontosabb tanácskozó és döntéshozó szerve. A nevelési-oktatási intézmény nevelőtestülete a nevelési és oktatási kérdésekben, a nevelési-oktatási intézmény működésével kapcsolatos ügyekben, valamint e törvényben és más jogszabályokban meghatározott kérdésekben döntési, egyesekben véleményező és javaslattevő jogkörrel rendelkezik.

Nkt. 70. § (2) A nevelőtestület dönt

- a) a pedagógiai program elfogadásáról,*
- b) az SZMSZ elfogadásáról,*
- c) a nevelési-oktatási intézmény éves munkatervének elfogadásáról,*
- d) a nevelési-oktatási intézmény munkáját átfogó elemzések, értékelések, beszámolók elfogadásáról,*
- e) a továbbképzési program elfogadásáról,*
- f) a nevelőtestület képviselőjében eljáró pedagógus kiválasztásáról,*

Nkt. 72. § (1) A szülő kötelessége, hogy

- a) gondoskodjon gyermeke értelmi, testi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről és arról, hogy gyermeke teljesítse kötelességeit, továbbá megadjon ehhez minden tőle elvárható segítséget, együttműködve az intézménnyel, figyelemmel kísérfje gyermeke fejlődését, tanulmányi előmenetelét,*
- b) biztosítsa gyermeke óvodai nevelésben való részvételét, továbbá tankötelezettségének teljesítését,*
- c) tiszteletben tartsa az óvoda, az iskola, kollégium vezetői, pedagógusai, alkalmazottai emberi méltóságát és jogait, tiszteletet tanúsítson irántuk.*

Nkt. 72. § (5) A szülő joga különösen, hogy

- a) megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, házirendjét, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról,*
- b) gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon,*
- c) kezdeményezze szülői szervezet, óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék létrehozását, és annak munkájában, továbbá a szülői képviselők megválasztásában mint választó és mint megválasztható személy részt vegyen,*
- d) írásbeli javaslatát a nevelési-oktatási intézmény vezetője, a nevelőtestület, az óvodaszék, iskolaszék, kollégiumi szék, a pedagógus megvizsgálja, és arra a megkereséstől számított tizenöt napon belül az óvodaszéktől, iskolaszéktől, kollégiumi széktől legkésőbb a tizenötödik napot követő első ülésen érdemi választ kapjon,*
- e) a nevelési-oktatási intézmény vezetője vagy a pedagógus hozzájárulásával részt vegyen a foglalkozásokon,*
- f) személyesen vagy képviselői útján - jogszabályban meghatározottak szerint - részt vegyen az érdekeit érintő döntések meghozatalában,*
- g) az oktatási jogok biztosához forduljon.*

Nkt. 73. § (1) Az óvodában, az iskolában és a kollégiumban a szülők jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Műkr. 4. § (1) A nevelési-oktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatában (a továbbiakban: SZMSZ) kell meghatározni

- g) a vezetők és az iskolaszék, az óvodaszék, a kollégiumi szék, az intézményi tanács, valamint az óvodai, iskolai, kollégiumi szülői szervezet, közösség közötti kapcsolattartás formáját, rendjét,*

i) a külső kapcsolatok rendszerét, formáját és módját, beleértve a pedagógiai szakszolgálatokkal, a pedagógiai szakmai szolgálatokkal, a gyermekjóléti szolgálattal, valamint az iskola-egészségügyi ellátást biztosító egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartást,

Mükr.119.§ (4) Az óvodai, szülői szervezet, közösség figyelemmel kíséri a gyermeki, jogok érvényesülését, a pedagógiai munka eredményességét, a gyermekek, csoportját érintő bármely kérdésben tájékoztatást kérhet a nevelési-oktatási intézmény vezetőjétől, az e körbe tartozó ügyek tárgyalásakor képviselője tanácskozási joggal részt vehet a nevelőtestület értekezletein.

A vizsgálat tartalmát érintő intézményi szabályozások sz SzMSZ-ben az alábbi helyeken lehetők fel:

- 1.3. Az SzMzZ kodifikációs eljárása (eljárásrend szabályozása)
- 3.4.3. Óvodavezetői átruházott hatáskörök
- 5.4. Szülői Szervezet működése
- 5.9. 1. Az intézményi dokumentumok nyilvánosságával kapcsolatos rendelkezés
- 13.2. A szülői panaszok kezelése

A dokumentumvizsgálat elemzésének eredménye

Az intézmény belső szabályozottsága, a működés alapvető dokumentuma

Az oktatási szereplők jogainak és kötelezettségeinek nemcsak a jogszabályok, hanem a helyi szabályzatok is forrásai. A nevelési-oktatási intézmények belső szabályzataira vonatkozó előírásokat garanciális rendelkezéseknek tekintjük, mivel e szabályzatok számos kérdésben kiegészítik a jogszabályokban foglaltakat. Ezen kérdésekben a részletszabályozás joga az intézményt illeti meg. A belső szabályzatok megalkotása során azonban mindenkor tekintettel kell lenni a vonatkozó jogszabályi előírásokra. A szabályzatokban foglaltak értelemszerűen nem lehetnek ellentétesek a jogszabályokkal.

3.1. Szervezeti és Működési Szabályzat

A közoktatási intézmény működésére, belső és külső kapcsolataira vonatkozó rendelkezéseket a szervezeti és működési szabályzat határozza meg. Az SzMSz tartalmának meghatározásához, kialakításához a közoktatási intézmény működését meghatározó 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet szolgál alapul. Összeállításánál egyik legfontosabb követelmény, hogy előírásai nem ütközhetnek jogszabályba, nem pótolhatja a kollektív szerződést és nem léphet más szabályzat helyébe. **Az óvoda tájékoztatási kötelezettségéhez tartozik, hogy biztosítsa a szabályzatba való betekintést.** Tehát az óvoda SzMSz-ében kell rendelkezni arról is, hogy a szülők milyen módon tekinthetik meg az óvoda belső szabályzatait.

Az intézményi SzMSz 1.3. bekezdése tartalmazza a kodifikációs eljárást (eljárásrend szabályozása)

A vizsgált SzMSz eljárásrendje tartalmazza a szülői szervezet elnökének aláírását, továbbá a vezető aláírását. Helytelenül szabályozza a dokumentum az elfogadását és jóváhagyását a

nevelőtestület ugyanazon jogkörében. A fent megidézett jogszabály alapján a nevelőtestület jogköre a dokumentum elfogadása, a jóváhagyást a vezető hatáskörébe utalja a törvény.

A véleményezési jogot sokszor keverik a véleménynyilvánítási joggal, pedig a kettő között nagy a különbség. Amíg a véleménynyilvánítási jog azt jelenti, hogy a szülő vagy a Szülői Szervezet szabadon előadhatja az álláspontját egy kérdést illetően, addig a véleményezési jog azt jelenti, hogy bizonyos döntések meghozatala során **kötelező beszerezni a véleményezésre jogosult álláspontját, véleményét.** A döntéshozó nevelőtestület és vezető érdeke az is, hogy tudomást szerezzen a véleményezők igényeiről, hozzáállásáról a tervezett intézkedéssel kapcsolatban, ezáltal tisztában lesz az erőviszonyokkal, és törekedhet konszenzusos megállapodásra. Jogszabály értelmében a Szülői Szervezet, maga határozza meg, hogy miképpen alakítják ki álláspontjukat az adott kérdésben (Szülői Szervezeten az összes véleményezőt értem). Ha a Szülői Szervezetnek nincs „valamilyen” szervezeti és működési szabályzata, akkor csak néhány összegyűlt szülő saját véleménye fogalmazódik meg ellenőrizhetetlenül. **Tudomásom szerint - bár ez nem kötelező- a Szivárvány Óvoda Szülői Szervezetének nincs szervezeti és működési szabályzata.**

Azokban az esetekben, amikor a jogszabály kötelezően előírja a szülői véleményezési jog biztosítását, a szabályzat készítőjének (vezető) meg kell tennie a szükséges intézkedéseket *vagyis kifejezetten kérni kell* a vélemény megküldését, pontosan meghatározva, hogy mely fejezetekkel kapcsolatban kéri azt. Természetesen a véleményezésre jogosult szülők nem kötelesek nyilatkozni, azonban a jogszerű döntéshez igazolniuk kell, hogy a nyilatkozat megtételére megfelelő határidő biztosításával az érdekeltet felkérte az óvoda vezetője.

Minden óvodai és fenntartói döntéssel kapcsolatban – a törvény alapján véleményezésre jogosultak által - kialakított vélemény és a vélemény kialakításával kapcsolatos szavazás eredménye közérdekből nyilvános adat, amelyet a közoktatási intézmény honlapján, annak hiányában, a helyben szokásos módon az intézménynek nyilvánosságra kell hozni.

A Szülői Szervezet választmánya által hozott határozatok (állásfoglalások) nyilvánosságra hozatala alapvető demokratikus követelmény, hogy az egyes szülők követni tudják, valóban az ő véleményüket képviseli a Szülői Szervezet vezetősége.

Megállapítható:

- A szülők nem kaptak tájékoztatást az intézménytől arra vonatkozóan, hogy intézményi szinten mit jelent számukra a véleménynyilvánítás és véleményezés joga az óvoda szabályzatainak kodifikációs eljárásában, továbbá azt milyen formában és hogyan gyakorolhatják. Ilyen nyilatkozat és tájékoztatási kötelezettség nem szerepel a szabályzatban.
- A dokumentum záradéka tartalmazza az óvodai Szülői Szervezet elnökének aláírását, azonban mint ahogy a szülői fórumon erről meggyőződhettem (jegyzőkönyv) a Szülői Közösség elnöke és az óvoda vezetője a többi csoport Szülői Közösségét az aláírt szabályzatok tartalmáról nem tájékoztatta.
- A vizsgált jegyzőkönyvek többsége nem tartalmazza a hozzászólásokat.
- A vizsgált jelenléti fvek fejlécéről hiányzik a téma.

Az intézményi SzMSz 3.4.3. bekezdése tartalmazza az Óvodavezető által átruházott hatásköröket

Az SzMSz e fejezete szabályozza a szülőkkel való vezetői kapcsolattartást. Megállapítottam, hogy a szabályzatban a vezető, átruházott hatáskörben - előzetes egyeztetési kötelezettséggel - a vezető-helyettesre ruházza át a szülőkkel való kapcsolattartást. A vezetővel folytatott interjúból megtudtam, hogy ez a szabályozás nem így működik az intézményben. Arról tájékoztattam, hogy ez a szabályozás elkerülte a figyelmét.

Megállapítható:

- Az intézmény belső működésének szabályzatában megfogalmazottaktól eltérően működtetik a vezető és a Szülői Szervezet kapcsolattartását. Nem a vezető helyettesel tartja a Szülői Szervezet a kapcsolatot. A részemre átadott Szülői Szervezet jegyzőkönyve (2014. 03.12.) is azt tartalmazza, hogy a vezető tájékoztatta az óvodai szintű választmányt az aktuális feladatokról.

Az intézményi SzMSz 5.4. bekezdése tartalmazza Szülői Szervezet működését

A szabályozás még a közoktatási törvényben megszabott fogalmat használja (szülői munkaközösség). Az intézményvezetés e helyi szabályozásával nem tájékoztatja megfelelően a szülőket a Szülői Szervezet funkciójáról, működésének intézményi gyakorlatáról, helyi formájáról. 2011. december végén az Országgyűlés elfogadta a Nemzeti köznevelési törvényt. Az új törvény hatálybalépésével nagymértékben változtak a Szülői Szervezet jogosítványai. A 2012. évben folyamatosan életbelépő végrehajtási rendeletek (kormány és miniszteri rendeletek) tovább szűkítették a szülők egyéni és kollektív jogosítványait (egyetértési jog megvonása). Erről a dokumentum hibásan szabályoz, amikor egyetértési jogot delegál a magasabb jogszabállyal ellentétben. Fontos tudni, hogy a nemzeti köznevelésről szóló CXCV. törvény 24. § (2) bekezdése szerint: „A nevelési-oktatási intézmény működésével kapcsolatos **döntések előkészítésében, végrehajtásában és ellenőrzésében** – jogszabályban meghatározottak szerint – részt vesznek a pedagógusok, és a szülők, valamint képviselőik.”

Megállapítható:

- A szabályozás túl általános, ebből nem deríthető ki, hogy a Budakeszi Szivárvány Óvodában, hogyan működhet a Szülői Szervezet, milyen jogai, kötelezettségei vannak, mit delegál a jogszabály a Szülői Szervezet hatáskörébe, ezzel kapcsolatban mi az intézmény feladata.
- Ha szülők megalapítják az intézményi Szülői Szervezetet, akkor törvényesen vehetnek részt gyermekeik védelmében, az óvoda működését, munkáját érintő döntések előkészítésében, véleményezésében.
- Szakértői véleményem szerint a Szivárvány Óvodában egyik oktatási szereplő sem volt tisztában ennek a jogszabálynak a valós tartalmával. Ehhez az intézmény sem nyújtott hathatós segítséget a szülők részére.

Az intézményi SzMSz 5.9. 1. bekezdése tartalmazza Az intézményi dokumentumok nyilvánosságával kapcsolatos rendelkezés

A belső szabályzatok megalkotása során mindenkor tekintettel kell lenni a vonatkozó jogszabályi előírásokra. Az Nkt. és a Műkr. fent megnevezett jogszabályai alapján az intézmény szakmai és működési gyakorlatát meghatározó szabályzatait nyilvánosságra kell hozni. A Szivárvány Óvoda dokumentuma tartalmazza, hogy az érdeklődők számára biztosítja a betekintés lehetőségét, annak pontos helyét is megjelöli, azonban a szabályzat alkotója elfelejti megvalósítani ennek gyakorlatát, miszerint az óvoda mindkét épületében és a honlapon is hirdetmény formájában kell erről intézkedni. A szülői fórumon megállapítást nyert, hogy az óvoda honlapja nem működik, jelenleg is fejlesztés alatt áll.

A tájékoztatás rendjét, formáit részletesen az óvoda belső szabályzata kell, hogy meghatározza, amely nem ugyanazt jelenti mint a nyilvánosság biztosítása. A szülő joga, hogy megismerje az intézmény belső szabályzatait: szervezeti-működési szabályzatát, házirendjét, pedagógiai programját, továbbá, hogy tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról. Az oktatási szereplők ugyanis kizárólag akkor tudnak megfelelően élni jogaikkal, ha elegendő információval rendelkeznek az óvoda életéről, az azt szabályozó dokumentumokról.

Megállapítható:

- A szülői fórumon megállapítást nyert, hogy az óvoda honlapja nem működik, jelenleg is fejlesztés alatt áll. A vizsgálat alatt magam is meggyőződtem arról hogy az intézmény számára kötelező dokumentumok nyilvánosságát - a jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelően - nem biztosítja az óvoda.
- Az intézmény a saját maga által hozott szabályokat nem, vagy csak részben alkalmazza és tartja be.
- A részemre átadott szülői szervezeteknek, szülőknek tartott értekezletek jegyzőkönyvei nem tartalmaznak tájékoztatást a szabályzatokban foglaltakról.
- A szülői fórumon elhangzottak alapján az óvoda Házirendjét a szülők elolvasták és azt aláírták, de a Műkr. 82. § (4) bekezdésének megfelelően a házirend egy példányát az óvodába történő beiratkozáskor a szülőknek át nem adták.
- A dokumentumok tartalmáról szóló érdemi tájékoztatást a szülői értekezletek jegyzőkönyveiben nem találtam.
- Az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata nem tartalmazza annak kötelező mellékletét az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény III. Fejezetében foglalt rendelkezések, továbbá a 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról 13. § 2 bekezdés *h)* pontjában megfogalmazott előírások figyelembevételével: A közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek intézésének szabályzatát. A szabályzat jogalkotók által megfogalmazott célja, hogy elősegítse a közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos jog érvényesülését azáltal, hogy meghatározza az igény esetén követendő eljárás pontos menetét, az ügyintézésben résztvevő személyeket, továbbá az adatot megismerni kívánó személy, illetve az adatot szolgáltató óvoda eljárási jogait, illetve kötelezettségeit.

Az intézményi SzMSz 13.2. bekezdése tartalmazza A szülői panaszok kezelése

A panaszkezelési szabályzat célja, hogy az intézmény partnereinek elégedettsége és igényeinek magasabb szintű kielégítése érdekében a fontos visszajelzéseket tartalmazó panaszok kezelésének, kivizsgálásának, nyilvántartásának és értékelésének rendje szerves részévé váljon az intézményi tevékenységeknek, folyamatoknak. A panaszkezelésnek gyorsnak, tisztességesnek és érdeminek kell lennie, amelynek során fel kell tárnai a panasz okát, indokát és ezt követően a panaszt minél előbb orvosolni kell.

Az intézmény SzMSz-e tartalmaz erre vonatkozóan szabályozást, de a jogorvoslatra, illetve annak pontos folyamatára nem kapunk választ.

4. Szülőkkel végzett fókuszcsoportos interjú összegző tapasztalatai

A szülő, amikor beviszi gyermekét egy óvodába, amikor gyakorolja az intézményválasztással kapcsolatos jogosítványát, akkor a szülői felügyeletből eredő jogai és kötelezettségei gyakorlásába bevonja az érintett intézményt, illetve annak dolgozóit. Az együttműködés célja, hogy minél eredményesebb legyen a nevelőmunka, amely felkészíti a gyermeket az előtte álló feladatok megoldására. Ez a nevelőmunka csak akkor lehet hatásos, eredményes, ha a benne közreműködők kölcsönösen együttműködnek, megbíznak egymásban, kölcsönösen segítik egymást. Mindennek alapja az információáramlás, a tájékoztatás, amelynek köszönhetően valamennyi érdekelt birtokába jut a gyermekkel való törődést meghatározó, megváltoztató ismereteknek. Az intézmény, a pedagógus, a szülő mellérendeltségi viszonyban állnak. Az óvodai felvételi jogviszony nem teremt alá-fölé rendeltséget. Egyik félnek sincs utasítási joga. Ezt a kötelezettséget a törvény mindkét félnek előírja. A kapcsolattartás kifejezést a köznevelésről szóló törvény értelmező rendelkezései nem elemzik. Ennek megfelelően a mindennapi gyakorlat szóhasználatból kiindulva, e fogalmon a közvetlen érintkezésnek, az együttlétnak, a személyes összeköttetésnek minden olyan formáját érteni lehet, amely alkalmat teremthet az információhoz jutásra. Ez nem feltétlenül fizikai együttlétre vonatkozik. Kapcsolat jöhet létre távközlési eszközök útján is. A kapcsolattartás azonban személyre szóló érintkezést jelent, s nem érthető rajta a véletlen észlelés. A kapcsolattartás két személyt feltételez, akiknek szándékukban áll, hogy a személyes összeköttetés létrejöjjön, megvalósuljon, fennálljon.

A vizsgálatban megállapítható volt, hogy az intézmény és a vele jogviszonyban lévő szülők kapcsolattartása a Kacsza Csoportban történt események rendezetlen körülményei miatt romlott meg. A fókuszcsoportos interjú elhangzottak alapján a szülők elismerik az óvodavezető egy év alatt végzett szakmai tevékenységnek kiválóságát, továbbá elégedettek az itt dolgozó óvónők és nevelőmunkát segítő alkalmazottak gyermekszerető tevékenységével. Elégedetlenek azonban azzal, hogy az óvoda vezetője a Kacsza Csoport működésével kapcsolatban nem tájékoztatta megfelelő módon és időben a szülőket. Az általuk elmondottak alapján (a vizsgálat is ezt állapította meg) az óvodapedagógusok folyamatosan tájékoztatják a szülőket a gyermekek fejlődéséről a szülői értekezleten a csoportra vonatkozó feladatokról (jegyzőkönyv).

A fenntartó által a vizsgálat tárgyát képező kérdésekre az alábbi problémákat fogalmazták meg a szülők a fókuszcsoporthoz tartozó interjúk során:

- a szülők teljes mértékben nem ismerik, hogy számukra milyen jogokat és kötelezettségeket fogalmaz meg a törvény, továbbá nincsenek azzal tisztában, hogy ezeket hogyan tudnák jogszerűen gyakorolni az intézményben
- a szülők nem kaptak részletes tájékoztatást arról, hogy mit tartalmaznak az intézményi szabályozók dokumentumai (jegyzőkönyvek vizsgálata is ezt bizonyította)
- a szülők nem ismerik azt a szabályozást, amely arról szól, hogy hol található az óvoda szabályozó dokumentumai
- a Szülői Szervezet választmánya nem úgy tölti be a szerepét az intézményben, mint ahogy azt a jogszabály alapján működtetni kellene
- a szülők többsége nem ismeri a dokumentumok tartalmát, így nem a Szervezeti és Működési Szabályzat szabályozásának megfelelően történnek a dolgok az óvodában
- a csoportok által működtetett faliújságon az óvodapedagógusok mindig friss szakmai információkkal látják el a szülőket
- az óvodavezető a vizsgált időszak alatt kétszer tartott összevont szülői értekezletet, amelyen bemutatta elképzeléseit az óvoda jövőképét határozta meg, egyéni beszélgetésekre volt lehetőség
- a Kacsa csoportot képviselő szülők közül néhányan konkrét problémákat fogalmaztak meg az ügy kapcsán az óvodavezető tájékoztatási kötelezettségének elmulasztásával kapcsolatban, nehezményezték, hogy:
 - o az óvoda vezetője a konkrét ügy kapcsán nem nyújtott időben megfelelő segítséget és széleskörű szóbeli tájékoztatást, mely információhiány következményeként megindultak a találgatások a csoportban
 - o az óvodavezető szülői kérésre sem tett eleget a tájékoztatási kötelezettségének (szülői értekezleten való megjelenés lemondása)
 - o az óvodavezető nem tájékoztatta és nem kérte a segítségét a Gyermekjóléti Szolgálatnak a konkrét ügyben
 - o az óvodavezető nem hozott kompetens döntést megfelelő időben a Kacsa Csoport Szülői Közösségét érintő kérdésekben
- **a meghallgatott szülők önmaguk kritikáját is megfogalmazták:**
 - o a Csiga csoportot képviselő szerint kaptak tájékoztatást a dokumentumok elérhetőségéről, de annyira jó volt mindig a kommunikáció, hogy eszükbe sem jutott ezeket elkérni
 - o a Kacsa Csoportban megtörtént probléma kirobbanásáig nem tartották fontosnak az intézményi dokumentumok megismerését, mert jól működtek a folyamatok
 - o a szülők nagy többsége a jövőben fontosnak gondolja megismerni az óvoda dokumentumaiban megfogalmazott szabályozásokat annak érdekében, hogy véleményükkel segíthessék a lehető legjobb szabályozást kialakítani az intézménynek

A gyermek érdekeinek védelme

A kapcsolattartás keretében nem orvosolható kérdések

Az óvodavezető mérlegelésének ki kell terjednie annak végiggondolására is, hogy milyen intézkedés megtételére van mód, lehetőség, szükség a gyermek érdekeinek védelmére.

- Általánosságban igaz, hogy az óvodavezető és a pedagógus a szülővel közösen orvosolni tudja azokat a problémákat, amelyek gátolják a gyermekek fejlődését, előrehaladását, személyiségének kibontakoztatását.
- Nem igaz azonban az a megállapítás, amennyiben a hátráltató körülmény kialakulása, fennállása csak és kizárólag az óvodavezető magatartására vezethető vissza.

Az intézkedés lehetősége és kötelezettsége

Ilyen esetekben az információ birtokosának (az óvoda vezetője) a gyermekjóléti szolgálatot kell megkeresnie, s tájékoztatnia kell a tudomására jutott tényekről, adatokról, információkról.

Ez utóbbi jogosult, köteles arra, hogy a gyermek érdekében a szükséges lépéseket, intézkedéseket megtegye. Az óvoda vezetője köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha megítélése szerint a gyermek más vagy saját magatartása miatt – súlyos veszélyhelyzetbe kerülhet vagy került. A gyermekjóléti szolgálat – összehangolva tevékenységét a gyermekeket ellátó egészségügyi és nevelési-oktatási intézményekkel, illetve szolgálatokkal – szervezési, szolgáltatási és gondozási feladatokat végez.

Budapest, 2015. január 15.

Bertók Zoltánné

közoktatási szakértő

Szakterület: *tanügyigazgatás, szervezet és minőségfejlesztés, pedagógiai értékelés*